

HET SLEUTELKRUID

Paul
Biegel

MET ILLUSTRATIES
VAN LINDE FAAS

GOTTMER

Haarlem

Kijk voor meer informatie over Paul Biegel op paulbiegel.com

Kijk voor meer informatie over de kinder- en jeugdboeken van de Gottmer Uitgevers Groep op gottmer.nl

tekst © erven Paul Biegel 1964, 2020
tekeningen © Linde Faas 2012, 2020
© 2020 Uitgeverij J.H. Gottmer / H.J.W. Becht BV, Postbus 317, 2000 AH Haarlem
(e-mail: info@gottmer.nl)
Uitgeverij J.H. Gottmer / H.J.W. Becht BV maakt deel uit van de
Gottmer Uitgevers Groep BV

Omslagillustratie: Linde Faas
Vormgeving omslag: Suzanne Nuis / Studio Nico Swanink
Vormgeving binnenwerk: Studio Nico Swanink

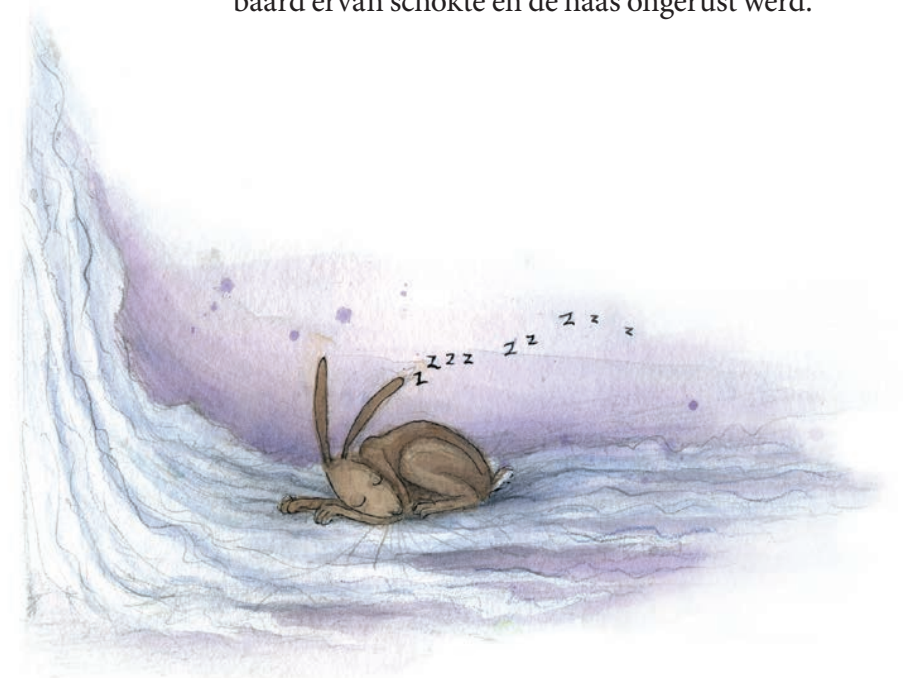
ISBN 978 90 257 7371 7
ISBN 978 90 257 7372 4 (e-book)
NUR 283

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op een andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EERSTE HOOFDSTUK

Als je ver naar het zuiden reist, kom je aan de blauwe zee. Die is er niet altijd geweest, want vroeger lagen daar de koperen bergen, die overdag zo fel in de zon schitterden dat je er niet naar kon kijken. In die bergen was een deur die toegang gaf tot een burcht vol koperen gangen en zalen en in die burcht woonde de oude koning Mansolein.

Koning Mansolein had een baard, die als een kled aan zijn voeten lag, en daarop sliep een haas – de enige die nog voor hem zorgde, want koning Mansolein was bijna vergeten. Meer dan duizend jaar lang al regeerde hij over alle dieren, ook over de draken toen die nog bestonden, en over de dwergen. Maar omdat hij nooit meer buiten kwam, kende bijna niemand hem meer. Zijn bedienden waren de een na de ander gestorven, tot alleen de haas nog over was. Zo leefden die twee rustig in de koperen burcht, tot de koning begon te hoesten zodat zijn baard ervan schokte en de haas ongerust werd.

De wonderdokter werd erbij gehaald om de koning te onderzoeken. Toen hij dat gedaan had, nam hij de haas mee naar een aparte kamer en zei: 'Ik heb mijn oor tegen de koning aan gedrukt, en door zijn baard heen hoor ik gepiep en gefluit in zijn borst. Zijn hart tikt als een scheefstaande klok en dat is allemaal van de ouderdom.'

De haas keek bedrukt.

'Binnen een week gaat de koning dood,' zei de wonderdokter. De haas begon te snikken.

'Zijn hart moet opgewonden worden als een klok, dan wordt hij beter,' zei de wonderdokter.

De haas keek op. 'Bestaat daar een middel voor?' vroeg hij.

'Jawel,' zei de wonderdokter. 'Het sleutelkruid. Maar ik moet er vele dagen voor reizen om het te vinden. Als ik ermee terugkom, is het te laat.'

De haas liet zijn oren zakken. 'Bestaat er geen middel voor die tussentijd?' vroeg hij.

'Geen middel om te slikken,' zei de dokter. 'Maar misschien wel iets anders.' Hij zette zijn geleerde bril af en vervolgde: 'Het hart van de koning moet éénmaal per dag flink kloppen, dan haalt hij het misschien. Vertel hem elke dag een spannend avontuur, voor hij naar bed gaat.'

De haas had zijn oren recht overeind gezet, maar nu knakten ze weer door. 'Ik heb zeven jaar geleden mijn laatste verhaal verteld. Ik weet er geen een meer en alle boeken kent de koning uit zijn hoofd.'

De wonderdokter dacht lang na. Toen zette hij zijn bril weer op, nam zijn koffertje en zijn hoed, en zei: 'Ik ga het sleutelkruid halen. Onderweg zal ik aan iedereen zeggen, dat wie een verhaal kent, naar de burcht onder de koperen bergen moet gaan om het de koning te vertellen. Misschien komen er genoeg voor alle dagen dat ik weg ben. Ik zal het zien wanneer ik terugkom met het kruid. Leve de koning. Goedendag.' De wonderdokter

verdween door de deur, die met een slag dichtviel, zodat de koperen gewelven galmde.

Lange tijd stond de haas te peinzen. Toen ging hij naar de keuken om vuur te maken voor het gebrad en de pudding, waar de koning zo van hield.

Het was laat op de avond, de koning hoestte erger dan tevoren en wilde naar bed gaan, toen er dreunend op de deur werd gebonsd. De haas nam de lantaarn van de haak, stak de kaars aan en liep naar de voordeur.

'Wie daar?' riep hij.

'Een verhalenverteller,' antwoordde een hese stem.

De haas deed de voordeur met een zwaai open en hield de lantaarn hoog boven zijn kop om te zien wie die verteller wel was. Het flikkerende kaarslicht viel op een vervaarlijke wolf, die dadelijk een poot voor zijn groene ogen hield. 'Niet zoveel licht, alsjeblieft,' gromde hij, 'en laat me eens gauw binnen.' Hij duwde de haas opzij en trok zelf de deur achter zich dicht. 'Ziezo sinjeur, en breng me nu maar bij de koning. Ik heb een geschiedenis waar hij van zal opkikkeren.'

‘Heeft de wonderdokter u gestuurd?’ vroeg de haas.

‘Nogal wiedades,’ antwoordde de wolf.

Terwijl ze door de lange gang liepen, bedacht de haas dat het eigenlijk heel gevaarlijk was zulke wildvreemde lieden in de burcht te halen. Wie weet wat voor streken deze wolf in zijn leven had uitgehaald.

‘Wat betekent dat?’ vroeg de koning toen hij de wolf zag.

‘Sire, een bezoeker,’ sprak de haas plechtig.

‘Zo, zo.’ De koning ging verzitten en poetste zijn bril met zijn baard. ‘Dat is lang geleden, zestig jaar schat ik, dat er iemand bij me kwam.’

Tot verbazing van de haas maakte de vervaarlijke wolf een diepe buiging voor de koning en sprak: ‘Grote duizendjarige koning over ons allen, voor U buig ik, voor niemand anders. Daarom ben ik gekomen, nu U ziek zijt, om U het grootste avontuur te vertellen, dat niemand anders ooit heeft gehoord.’

‘Zo, zo,’ zei de koning weer, terwijl hij met zijn zwakke ogen de wolf aanstaarde. ‘Ik heb je grootvader nog gekend, geloof ik,’ zei hij. ‘De wolf Esmaril, meen ik, of was het Dgago?’

‘Mijn grootvader was de verschrikkelijke woe-wolf met de kale flank,’ sprak de wolf. ‘Over hem gaat mijn verhaal. Luister.’

Het verhaal van de wolf

In de donkere dennenbossen, hoog in het noorden, lag vroeger een plek waar niemand het ooit waagde te komen. De bomen stonden er in een kring rond een hoop stenen, zo brokkelig als de tanden van een heks. Er woonde dan ook een heks op die plaats, meenden alle wolven, maar de woe-wolf geloofde dat niet. ‘Heksen bestaan niet,’ zei hij. ‘En als ik eens tijd heb, dan zal ik naar die plek toe gaan en flink tussen de stenen huilen. Dan wil ik wel eens zien of ze tevoorschijn komt.’

De wolven die bij hem stonden toen hij dat zei, meenden heel in de verte een schaterlach te horen, maar dat zal wel verbeelding geweest zijn. De woe-wolf keek hen met fonkelende ogen aan. ‘Sta niet zo te trillen op jullie poten,’ riep hij. ‘Laten we liever wat lekkers te eten vangen.’

Ze gingen op weg, twee aan twee in een rij achter hem aan, tot de grote vlakte, waar ze met z'n tienden naast elkaar konden hollen.

Even later ging de zon onder en nauwelijks werd het donker, of ze ontmoetten een geweldige buffel, die van zijn kudde was afgedwaald. Het dier was zeker drie keer zo hoog als de woe-wolf, maar deze sprong hem zonder aarzelen op de nek, alsof hij veren in zijn poten had. Het werd een vreselijk gevecht, waarbij de woe-wolf zo heen en weer geslingerd werd dat hij de hemel en de aarde als een brij door elkaar zag lopen. Maar hij liet niet los en ten slotte lag de buffel dood neer. Dat was een grote overwinning en het zou een groot feest geworden zijn, als er niet iets vreemds was gebeurd. Er klonk woest gesnuif achter hen en toen de woe-wolf omkeek, zag hij een nog grotere buffel staan, die zich meteen omdraaide en begon te hollen in de richting van het bos.

‘Woe woe wolven!’ schreeuwde de woe-wolf. ‘Erachteraan! Die moeten we hebben!’

Zonder verder te wachten, rende hij achter de witte gedaante in de duisternis aan. Weldra raakte hij tussen de bomen, maar hij hield zijn prooi goed in het oog, hoe erg hij ook zijn pels ophaalde aan doorns of met zijn ribbenkast tegen de stammen stootte. ‘Woe woe!’ huilde hij weer, maar het schimmige wit van de buffel werd steeds zwakker en verdween ten slotte.

De wolf bleef staan en spitste de oren. Er klonk geen hoefgetrappel, geen gesnuif, geen gekraak van takken. Zou de buffel zich verstopt houden? Voorzichtig sloop de woe-wolf verder, met

zijn neus langs de grond, en zo raakte hij aan de open plek, waar de dennenbomen in een kring stonden rond een vreemde hoop stenen.

Ah, daar zal hij zitten! dacht de woe-wolf, en hij sprong er meteen bovenop. Maar de stenen weken uit elkaar, of zo leek het, en er was geen buffel te zien.

‘Woe!’ huilde de wolf.

‘Woe-oe-oe!’ klonk het van zeven kanten, alsof zeven andere wolven hem antwoordden.

‘Kom hier!’ riep hij, want dat waren de anderen, die hem achterna waren gelopen, dacht hij.

Maar van zeven kanten klonk het: ‘Hier-ier-ier-ier!’

De woe-wolf keek om zich heen. Niets dan stenen, rechtopstaande dreigende stukken rots, zag hij. Geen witte buffel. Geen andere wolven.

Hij wilde weer verder lopen, toen hij achter zich hoorde snuiven. Met een ruk draaide hij zich om en sprong op een steen toe, maar daarachter lag alleen een andere rij stenen. Toen klonk er zacht gelach. ‘Wie daar?’ gromde hij, maar zevenmaal gromde het antwoord: ‘Aar-aar-aar-aar.’

De woe-wolf zette zijn nekharen recht overeind.

‘Waar zit je?’ riep hij met een grauw.

‘Itje-itje-itje,’ begon het antwoord, maar daardoorheen hoorde hij duidelijk ‘Hier!’ roepen. En daarmee begon de vreselijke jacht tussen de roepende stenen op de onzichtbare prooi. De nagels van de woe-wolf krasten over de stenen, zijn staart sloeg tegen de scherpe kanten en zijn oren schuurden langs de ruwe uitsteeksels, terwijl hij als een dolle van het ene rotsblok naar het andere rende. Want steeds kwam de stem met ‘Hier ben ik!’ ergens anders vandaan. Maar steeds ook werd zijn ‘woe!’-gehuil zevenmaal weerkaatst, zodat hij ten slotte zijn voorpoten in zijn oren moest stoppen van het lawaai en hijgend bleef liggen, draaiërig en duizelig van het rondhollen.

Dat was het ogenblik waarop Hier-ben-ik tevoorschijn kwam. Het was geen witte buffel, het was de heks.

‘Zo wolfie,’ kakerde ze, ‘nou zie je dat ik echt besta.’ Ze begon akelig te lachen, zodat het bulderde tussen de stenen.

De woe-wolf deed zijn ogen half dicht, zodat het twee groene spleten werden, en keek haar aan. ‘Wie ben je dan?’ vroeg hij.

‘Ik ben de echo-heks,’ zei ze, ‘en ik ga jou in een steen veranderen, want stenen wolven echoën mooi.’

Nu begon de woe-wolf te lachen. ‘Dat kun je toch niet,’ zei hij smalend. ‘En als je me aanraakt, bijt ik je dood.’

De echo-heks schudde het hoofd, zodat haar wangen zwabberden, en riep: ‘Ik hoef je helemaal niet aan te raken. Ik zeg een toverwoord tegen je, en dan word je van steen. Ga maar mooi zitten.’

De woe-wolf stond langzaam op. Groot en sterk was hij, maar boven op de heks springen zou niet helpen. Ze hoefde maar opzij te gaan, het toverwoord te zeggen, en hij zou als een steen op de grond vallen. Hij moest iets beters verzinnen.

‘Nee,’ zei hij. ‘Ik ga niet zitten. Ik ga staan alsof ik spring, dan word ik een veel mooiere steen. Maar dan moet je tot drie tellen, voor je het toverwoord zegt.’

‘Goed,’ zei de echo-heks.

Het duurde lang voor de woe-wolf eindelijk een geschikt plekje vond. Ten slotte ging hij vlak voor een rotsblok staan, spande zijn spieren, knikte tegen de heks en wachtte.

‘Een, twee, drie!’ riep de heks.

En daarna het toverwoord.

Maar voor het helemaal uit haar mond was, nam de woe-wolf de allergrootste sprong van zijn leven en verdween achter het rotsblok. Het toverwoord dat de heks tegen hem riep, kwam te laat; het kaatste tegen de rots, die het terug-echode naar de heks, waardoor ze zelf met een gil versteende.

Toen de woe-wolf wegrende, vlak langs de heks, heeft ze hem

met haar stenen nagels een stuk uit zijn vacht gekrabd. Dat is nooit meer aangegroeid en de woe-wolf met de kale flank is ook nooit meer naar die plek teruggekeerd.

Sommigen beweren dat de laatste schreeuw van de heks nog altijd heen en weer galmt tussen de stenen, maar anderen zeggen dat het de wind is.

De wolf had zijn verhaal beëindigd en maakte een diepe buiging voor koning Mansolein. De haas sprong naar voren en stak een van zijn oren onder de baard van de koning om te horen of het hart nu beter klopte, maar Mansolein duwde hem weg en zei: ‘Maak dadelijk de grote logeerkamer in orde voor de wolf. Hij heeft mooi verteld en ik wil zelf naar bed.’ Daarbij gaapte hij zo smakelijk, dat de haas er een beetje plezier van kreeg.

De eerste dag was voorbij. De wonderdokter, op weg naar de plek van het sleutelkruid, had twintig mijl gelopen. Hij stond nu aan het begin van de Kale Heidevlakte.

TWEEDE HOOFDSTUK

De volgende ochtend was koning Mansolein zo fit, dat hij met de wolf een wandelingetje maakte door de glazen zaal van zijn burcht. De zon scheen naar binnen en verlichtte de rode geraniums die de haas er had neergezet. De koning ging ervan niesen en moest dadelijk weer zitten, want hij was moe geworden. 's Middags dutte de koning in en de haas was alweer zo bezorgd geworden, dat hij opnieuw zijn oor onder de baard van de koning stak om zijn hart te horen.

'Loopt het nog?' vroeg de wolf.

De haas knikte. 'Zo'n beetje,' mompelde hij, terwijl hij hoofdschuddend naar de keuken liep.

Even later, terwijl hij in de dampende pan met zuurkool stond te roeren, werd hij op de schouder getikt door de wolf, die zei: 'Er is iemand aan de deur. Hij klopt zo zachtjes dat je het haast niet hoort.'

De haas hipte de gang door en deed open. Daar stond een eekhoorn met zijn staart in een boog tegen zijn rug. 'Woont hier de koning Mansolein?' vroeg het diertje met een piepstem.

'Jawel,' zei de haas.

'O, dan heb ik een heel leuk verhaaltje om te vertellen,' zei de eekhoorn. 'Dat moest van de wonderdokter, tenminste die zei dat...'

'Al goed, al goed,' mompelde de haas. 'Kom er maar in. Houd je van zuurkool?'

'Ik heb liever nootjes,' piepte de eekhoorn, terwijl hij naar binnen liep en eens met zijn snorharen langs de koperen muur streek om te voelen hoe dat voelde. 'Maar ik wil zuurkool wel eens proeven,' zei hij.

Hij moest met de wolf in de keuken eten, terwijl de haas de koning bediende, maar na tafel mocht de eekhoorn binnen komen om zijn verhaal te vertellen. En omdat hij maar een klein stemmetje had, moest hij vlak bij de koning komen en op zijn baard gaan zitten. De haas en de wolf klommen op de bank bij de haard, en toen begon de eekhoorn voor te dragen.

Het verhaal van de eekhoorn

Op een dag riep de eekhoorn Leesp zijn vrouw en kinderen bij elkaar en zei: 'We gaan verhuizen.'

'Waarheen, vader Leesp?' vroegen ze.

'Naar de andere kant van de vlakte,' zei Leesp. 'Daar staan mooiere bomen.'

De vrouw en de kindertjes zeiden: 'Goed', wuifden de burens

en hun vriendjes en vriendinnetjes vaarwel en gingen met hun vader mee.

Ze liepen de hele ochtend en een stuk van de middag, maar toen ze eindelijk aan de overkant waren gekomen, bleek het jongste eekhoornjongetje weg te zijn.

‘O, o, die is achtergeraakt en verdwaald,’ riep de vrouw. ‘Man, ga hem dadelijk zoeken.’

Leesp begon de weg terug te lopen, alsmaar roepend: ‘Jongetje, jongetje!’, maar hij kreeg geen antwoord en ineens stond hij tegenover een giraf, die in de zon had liggen slapen en zich nu flink uitrekte.

‘Ach meneer de giraf,’ zei de eekhoorn. ‘Ik ben mijn jongetje verloren. Mag ik in uw hals klimmen om te kijken of ik hem ergens zie?’

‘Dat kost twee gulden,’ zei de giraf.

‘En als u zelf kijkt, zonder dat ik in u klim, hoeveel is het dan?’ vroeg Leesp.

‘Een gulden,’ zei de giraf.

‘Ik heb maar vijfenzeventig cent,’ zei de eekhoorn.

‘Daarvoor kijk in drie windstreken,’ antwoordde de giraf.

‘Goed dan,’ zei Leesp. ‘Hier is een kwartje. Kijk es in het zuiden.’

De giraf nam het kwartje, draaide zijn stokpoten een halve slag en keek. ‘Niets te zien,’ zei hij.

‘Hier is nog een kwartje,’ zei de eekhoorn. ‘Kijk naar het westen.’

De giraf nam het kwartje en draaide zijn hals naar het westen.

‘Dat is niet eerlijk,’ zei de eekhoorn. ‘Door dat gedraai wordt uw hals korter.’

‘Je jongetje is er toch niet,’ zei de giraf.

‘Ja en u troggelt me al mijn kwartjes af en doet uw werk maar half,’ riep Leesp.

‘Moet ik nog verder kijken?’ vroeg de giraf.

‘Ja, als uw hele lijf maar omdraait. Ik heb nog een heel kwartje.’

‘Voor vijf cent rek ik hem,’ zei de giraf.

‘Die heb ik niet,’ zei de eekhoorn naar de grond starend. ‘Alstublieft, help me, en kijk naar...’

‘Waarheen?’

‘t Noorden,’ besliste de eekhoorn. ‘En... wacht even, ik zal vijf cent lenen bij de hamster, rek uw hals!’

De giraf keek en rekte en rekte en keek.

‘Voor nog vijf cent een beetje naar het oosten!’ riep de eekhoorn.

‘Niks te zien,’ zei de giraf.

Nu was Leesp al zijn geld kwijt en had nog tien cent schuld bij de hamster ook. Maar hij wist dat hij zijn jongetje moest gaan zoeken in het oosten.

Eerst liep hij naar de hamster. Die had nog wel tien cent, en een goede raad ook. Luister maar.

‘Alsjeblieft giraf,’ zei Leesp toen hij terugkwam, ‘hier zijn de tien cent van de hamster. Ik moest u ook nog een geheimpje van hem vertellen. Luister es...’

De giraf boog zijn kop, maar hij kon niet tot bij de eekhoorn bukken.

‘Wacht maar!’ riep Leesp. Hij nam een sprong en klom tot boven in de hals van de giraf. ‘Smiespel smiespel smil,’ fluisterde hij in het warme giraffenoer en keek ondertussen gauw naar het oosten.

‘Wat?’ vroeg de giraf.

‘Ik zie mijn jongetje al!’ schreeuwde Leesp, zodat het oor een deuk kreeg, en hij roetsjte naar de grond, sprong in veertien sprongen naar zijn kind en nam het mee, nog voor de giraf van de schrik was bekomen.

Nauwelijks had de eekhoorn zijn verhaal voorgedragen of koning Mansolein begon zo hard te lachen dat hij zijn hoofd achterover boog. Daardoor trok hij zijn baard onder de eekhoorn uit, zodat deze achterover op zijn staart viel.

‘Hum hum hum,’ lachte de koning. ‘Die Leesp! Dat was zeker je vader en jij was het jongetje?’ vroeg hij.

De eekhoorn knikte een beetje bedremmeld.

‘Vertoon jij je kunsten dan ook maar eens,’ zei Mansolein. ‘Klim in mijn baard, dan mag je me een nachtzoen geven.’

De haas en de wolf keken hoofdschuddend toe, terwijl het rode eekhoorntje langs de witte baard naar boven klom en zijn snorharen tegen de oude geplooidde wang van koning Mansolein

drukte. ‘Welterusten, Sire,’ fluisterde het dier, en liet zich weer omhooggliden.

‘Heb je het hart ook horen kloppen?’ vroeg de haas, toen de eekhoorn weer beneden stond.

‘Ik, ik geloof van niet,’ stotterde de eekhoorn, maar de koning stond op en zei: ‘t Is wel goed. Ik ga slapen. De wolf blijft op de logeerkamer en de eekhoorn mag tussen de geraniums in de glazen zaal slapen. Tot morgen.’

Zo eindigde de tweede dag en terwijl de haas de koning nastarde, die geleund op zijn stok langzaam naar zijn slaapvertrek schuifelde, stond vijftig mijlen verder de wonderdokter aan de voet van een reusachtige eikenboom. Het was de enige boom die op de Kale Heidevlakte groeide. De plaats waar het sleutelkruid stond, was nog ver weg...